

Heter

Meah Rabbanim

Shiur# 496 | Jan 4th 2025

Riddles of the week

#1

רש"י פרשת ויגש פרק מו פסוק כט

אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע.

שפתי חכמים שם

מקשים העולם דילמא היה עומד ומתפלל, ונראה לי דהא אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כ"ז א) אסור לעבור לפני המתפלל כדי שלא יבטל כוונתו, וכל שכן יוסף איך נפל על צווארו שמא יבטל כוונת יעקב וכו', אבל קריאת שמע עיקר הכוונה הוא בפסוק ראשון דהוא עיקר קבלת עול מלכות שמים, והוא נפל עליו לאחר שקרא פסוק ראשון, ואם תאמר יוסף למה לא קרא גם כן את שמע, ויש לומר דיוסף היה עוסק במצות כבוד אביו ועוסק במצוה פטור מן המצוה, ועיין לעיל דיוסף היה פוטר עצמו בפסוק ראשון מפני שהיה טרוד כדאמרינן (ברכות י"ג ב) שמע ישראל וגו' זו היא קריאת שמע של רבי יהודה הנשיא, מפני שהיה טרוד בגירסא עם התלמידים:

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף יב

אמר לו אביו: השקני מים, ויש לפניו לעשות מצוה עוברת כגון קבורת מת או לוויה, אם אפשר למצוה שתעשה ע"י אחרים, יעסוק בכבוד אביו. ואם התחיל במצוה תחלה, יגמור, דהעוסק במצוה פטור מן המצוה (ב"י בשם הר"ן). ואם אין שם אחרים לעשות, יעסוק במצוה ויניח כבוד אביו.

#2

רש"י פרשת ויגש פרק מה פסוק ד

גשו נא אלי ראה אותם נסוגים לאחוריהם, אמר עכשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנונים, והראה להם שהוא מהול:

רמב"ם הלכות מלכים פרק י הלכה ח

אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעו של אברהם שבא אחר ישמעאל ויצחק חייבין במילה, והואיל ונתערבו היום בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני, ואין נהרגין עליה.

Aryeh's Pshetl

Today, I'd like to explore a question that reflects how the Torah, though given thousands of years ago, remains deeply relevant in addressing the challenges of the modern world. By examining how halacha approaches the merging of timeless Torah values with advancements in technology and medicine, we can see the enduring wisdom and guidance it provides in our lives today.

In light of the recent war in Israel, where many soldiers have tragically lost limbs in combat, an intriguing halachic question arises: If a soldier who lost his arm and receives a transplanted arm from a cadaver, does the transplanted arm have the halachic status of "ידך" for the mitzvah of תפילין?

The Torah commands, "והיה לאות על ידך"—there must be an אות on your arm. Does this transplanted arm qualify as **your** arm?

Additionally, while the transplanted arm presents one set of challenges, advances in technology raise an even more intriguing halachic question, what is the halachic status of a bionic arm. Would it be considered "ידך"?

To approach this question, let's consider a related discussion in הלכות אתרוג. The פוסקים in (סימן תרמ"ח) rule that if one grafts a branch from a lemon tree onto an esrog tree, the fruit that grows on this branch is פסול and is called a מורכב-(mixture), seemingly, it retains the halachic status of lemons. It does not become part of the esrog tree; rather, it maintains its own identity. This would imply that a grafted or transplanted entity does not become בטל/part of the original source but retains its autonomy.

However, we find a מחלוקת הפוסקים why a מורכב is פסול. The לבוש states that the reason is because the grafting of another מין is an עבירה, and you can't be מצות אתרוג with something that was done thru an עבירה.

According to this logic, it would seem that a grafted lemon branch **does** become a part of the אתרוג tree, it's only פסול because of a side problem. As such, the attached arm **would** become part of the soldier.

However, the ט"ז and most other פוסקים hold that it's פסול because it remains a lemon and does not become בטול to the tree. Following this logic, a transplanted arm should retain its own identity and **not** be considered as the soldier's arm for תפילין.

However, we find an apparent contradiction in (מג: סוטה) which discusses the ערלה of the הלכות. If a branch from a one-year-old tree (ילדה) is grafted onto a twenty-year-old tree (זקינה), the Gemara rules that the fruits produced are not considered ערלה. The younger branch becomes בטל to the older tree, and the fruits are regarded as part of the mature tree. This seems to suggest the **opposite** principle: that a grafted entity can indeed lose its independent status and become part of the source.

How, then, do we reconcile these two rulings? The Gemara in סוטה resolves a similar contradiction between the משנה that says the fruit isn't ערלה and the ברייתא that says it is ערלה, by differentiating between grafts of the same מין and those of different מינים. When the graft comes from the same species, it becomes בטל and integrates with the host. However, when the graft comes from a different species, it retains its autonomy. Thus, by an esrog tree and a lemon branch—being from different מינים—the graft retains its identity as a lemon. But in the case of ערלה, where the graft is of the same מין, it becomes בטל to the tree.

Applying this distinction to our case: A **human** arm transplanted onto another human is מין במינו (same species). Therefore, the arm becomes בטל to the soldier, and it would be considered **his** arm for the mitzvah of תפילין.

According to this, if the transplanted arm were later detached, even if it originated from a non-Jew, it would require burial and would be טמא באוהל like the arm of a Jew, as it had become integrated with the Jewish body. You could however be מחלק and say it's only בטל so long as it's attached, however, once detached, it would revert back to its original status.

But what about a bionic arm? If a soldier receives an artificial arm that is permanently attached, controlled by his brain impulses, and functions like a natural arm, does it have the halachic status of "ידך"? On the one hand, the תורת הבית in רשב"א teaches us that those items that are permanently attached to the body, such as dyed hair or body makeup, become part of the person and do not constitute a חציצה for טבילה. By extension, a bionic arm, which is permanently affixed and indispensable to the individual, could be considered part of his body.

However, there is a critical distinction: While it may not be a חציצה for טבילה, does that confer upon it the halachic status of an "arm"? The רשב"א's principle ensures that attached items are not external barriers, but it does not necessarily grant them the halachic identity of the body part itself. Thus, the question remains unresolved regarding a bionic arm.

However, we have another case where the רשב"א would make a difference.

If a soldier had a part of his skull shot out, and received a metal implant
במקום הנחת תפילין, would he be able to put it on the metal plate?

The (סימן כז סעיף קטן יד) משנה ברורה says, that in regards to תפילין a חציצה כל דהוא, any separation at all, is פסול. According to the רשב"א, we can say that since he never wants to take out the plate, it becomes בטל to his head and would be a good תפילין. This is different from an arm, over there, you are adding the entire arm, which doesn't get a שם יד, however over here he's only getting an implant into the head, so it becomes בטל.

It turns out there is a ראייה to this סברא from the (או"ח חלק ד סימן מ"ח) אגרות משה, who says someone who lost all his hair and glued permanent hair to his head would be able to put on תפילין, even though a חציצה כל דהוא is פסול. According to our סברא, this makes sense, as it becomes part of the head and since it's his own body, it isn't a חציצה.

In conclusion:

The arm of a cadaver would likely be כשר for תפילין.

there is no direct proof that a bionic arm is ידך.

A plate implanted in the skull would be כשר for תפילין.

רמ"א אבן העזר סימן א סעיף י

ובמקום שאין הראשונה בת גירושין, כגון שנשתטית או שהוא מן הדין לגרשה ואינה רוצה ליקח גט ממנו, יש להקל להתיר לו לישא אחרת.

ב"ח אבן העזר סימן א

כתב הרב בהגהת ש"ע ס"י ובמקום שאין הראשונה בת גירושין כגון שנשתטית או שהוא מן הדין לגרשה ואינה רוצה ליקח גט ממנו יש להקל להתיר לו [לישא] אשה אחרת עכ"ל מיהו ראיתי מרבתי שקיבלו גם הם מגדולי עולם שיציעו הענין לפני הגדולים שבאותו הדור ויסכימו בהיתר זה ויחתמו מאה רבנים על אותה ההסכמה וכמ"ש בספר כל בו (סימן קטז) בתקנת ר"ג מ"ה וגם ישליש סך כתובתה ונדונייתה ותוספת שכתב לה ביד ב"ד ואח"כ ישא אחרת אבל לגרשה שלא מדעתה ויניח כתובתה ביד ב"ד לא שרינן ליה אפילו היתה עתים חלומה ולגרשה בשעה שהיא חלומה נמי לכתחלה אסור משום דאין לנו לתקוע עצמינו בדבר הלכה בפלוגתא דמ"ד משום גרירה ומ"ד משום שאינה יכולה לשמור את גיטה (ירושלמי יבמות פי"ד ה"א) דלמ"ד משום גרירה עתים שוטה עתים חלומה אסור.

שו"ת משיב דבר חלק ד סימן ב

וע"ד השלשת ג"פ לידי שליח, כבר כל יקר ראתה עין כת"ר נ"י בשו"ת גאוני בתראי בכח שליחות זו כשתשתפה, וגם אני הראיתי לדעת בחיבורי הע"ש (סי' י"ז) מחלוקת רבינו השאלתות ובה"ג בפ"י סוגיא דנזיר בזה הענין, ואח"כ מצאתי במאירי על מס' נזיר שהביא ב' דעות בזה:

אמנם כ"ז הפלפול הוא לפי שהבינו רבותינו גאוני בתראי ז"ל דהשלשת ג"פ למשוגעת הוא מתקנת רגמ"ה וסיעתו כמו השלשת כתובה, עד שכל הח"מ (סי' קי"ט סקי"ב) ישוב על מה שהצריכו להשליש הכתובה שהוא משום השלשת ג"פ:

אבל לענ"ד כ"ז אינו, ולא נזכר בתקנת רגמ"ה הנדפס בשו"ת ר"מ מרוטנבורג אלא השלשת כתובה ולא יותר, וכן בשו"ע לא נזכר השלשת ג"פ אלא (בסי' א') בכופרת, ומשום דזכות הוא לה או כדי שלא יגיע לצרת סוטה, אבל במשוגעת לא תקנו רגמ"ה וסיעתו להשליש ג"פ, אלא בזמן הב"ח העלו תקנה זו, ועיקר תקנה זו, נראה עפ"י שיש להבין וליישב קושית ח"מ הנ"ל למאי תקנו להשליש כתובה למשוגעת, הלא הוא מחויב במזונותיה ורפואתה, וברור לי שהוא כדי לכשתשתפה ותבקש ג"פ תהא קלה בעיניו להוציאה, משא"כ אם לא תהא הכתובה מונחת במזומן יעכב הג"פ ותראה צרתה בית אישה והיא תתעגן, זהו כונת רגמ"ה וסיעתו, ובימי הב"ח הוסיפו לחוש שמא יעכב הגט אפילו שתהא הכתובה מונחת משום דכל זמן שלא נתגרשה הרי יירשנה מש"ה

תקנו שישליש ג"פ ויהא בזה כמו שנתן עיניו לגרשה, ולשיטת הרשב"ם בב"ב (דף קמ"ו) שוב אינו יורשה, ואף על גב דאנן לא קיי"ל כרשב"ם כמבואר באה"ע (סי' צ') מ"מ לא בנקל יגיע לו מירושתה, אבל רגמ"ה וסיעתו ס"ל כהרי"ף דאע"ג שנתן עיניו לגרשה מ"מ יורשה מש"ה לא תקנו בזה:

הא מיהא אנו נוהגין כתקנת גאוני בתראי ז"ל, וחייב להשליש ג"פ וכשתשתפה אין בזה הגט תועלת ויכתוב לה ג"פ ויתן לה, ולע"ע מותר לישא אחרת עפ"י היתר מאה רבנים. וה' ישמור אותנו מעסקי ביש כאלו:

היתר מאה רבנים בלי להשליש גט

שו"ת מהרש"ם חלק ד סימן קכו

לתשובת מכתבו הנוכחי להקל טורח העתק השאלה אני משיב בצד מכתבו תוכן השאלה הי' שאשה א' לקחה את כל אשר לבעלה ממון וחפצים וברחה לאמעריקא ושלחו לה הזמנה ע"י הב"ד דשם איזה פעמים ועמדה במרדה ערך שתי שנים כי הנני מסכים עמו להתיר להבעל לישא אחרת ע"י ק' רבנים מג' ארצות ולענ"ד א"צ להשליש כתובה ולא גט כמ"ש בשו"ת מראה יחזקאל סי' צ"ח כעין זה וע' תשו' מהרמ"פ סי' י"ג בשם מהר"ם בב"ב דמוכח דבכה"ג שמורדת א"צ להשליש כתובה וגם בת' נוב"ת סי' ק"ב קרוב לסופו כתב כה"ג וגם בתשו' רע"א מ"ת סי' ס"ה. אבל גם גט א"צ להשליש כמו שביאר המרי"ח שם נימוקו וטעמו שהוא ללא יועיל כלל ואין אנו צריכין לחוש לתקנת הפושעים והמורדת ובפרט שלקחה כל ממונו אולי יוכל להציל מידה את העושק אם תרצה להתגרש.

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן ג

איסור להתיר חרם דרבינו גרשום מאור הגולה בלא השלשת גט כשר אפילו אם יש לבעל תביעת ממון על האשה.

ח' תשרי תשל"ט. למרנן ורבנן ה' עליהם יחיו.

הנה כבר מפורסם דעתי שהיתר דמאה רבנים אף במורדת הוא דוקא בהשלשת גט כשר אשר בכל זמן שתרצה האשה לקבל גט תוכל לבא ולקבל הגט ולהיות מותרת לעלמא, אפילו אם יש להבעל עליה תביעות ממון, כי ח"ו שהגאון רגמ"ה יתקן דבר תקלה לעגן בת ישראל איזו שהיא, ואף באופן שודאי חטפה משל בעלה איזה סך ממון לא תיקן ושום ב"ד דגאונים לא תיקנו ולא יתקנו באופן שיוכל הבעל לעגנה לגמרי או עד שתתן לו כמה שירצה, ובשביל עניני גיבוי ממון לא תיקנו ולא יתקנו שום תקנות שיהא ביד הבעל כח בעצמו לעשות כרצונו ולעגנה, וכשלא נעשה כן אין ההיתר של הב"ד שהתירו כלום אף אם יחתמו ע"ז אלף רבנים ויותר, ויש על הבעל איסור וחרם דרגמ"ה מלישא אשה אחרת אם לא יגרשנה קודם בגט כשר, ואני חתמתי רק שיתירו להבעל כדין

דהוא אחר שישליש גט כשר שתוכל לקבלו בכל עת שתמצא, וכן אמרתי גם בעובדא זו ביחוד לקרובי הבעל שלא שייך שום היתר בלא השלשת גט כשר שתוכל לקבלו בלא שום עיכובים, וע"ז באתי על החתום למען האמת שלא יעותו דיני התורה.

משה פיינשטיין

מסורת שמות בגיטין משה תלז

בהיתר מאה רבנים^{קה}

ק"ל] והרב שלמה פרנקל הראה לרבינו תשובת המהרש"ם (ח"ד סימן קכ"ו) ששם מזכיר שאין צורך ליתן או לכתוב גט למורדת, שסתם מתירים הבעל להתחתן בהיתר מאה רבנים, בלי להצריך גט.

זוה דבר שרבינו אמר, באיזה ענין של גט אחד כבר לפני שנה, שזה אינו יכול להיות. [א] ורבינו אמר שלא חשוב מה שכתוב שם, אינו אמת. דהלא יש חרם ר"ג לישא ב' נשים, ואיפה רואים שלגמרי ביטלו איסור זה במורדת! וגם א"א לעגן גם אשה מורדת, וגם קשה להגדיר מיהי מורדת, דמי שלא באה לב"ד אינה ממש מורדת, שהיום, יש הרבה אנשים, שלסיבות טובות, פשוט לא מאמינים בב"ד, וגם בהתחלת זכחים יש ב' שיטות בתוס' דף ב: ד"ה סתם, אם בזינתה יש חיוב לגרשה שלא לעגנה, וכ"ש במורדת אין לעגנה!

[ב] אח"כ הזכיר רבינו שאף שהדרכי תשובה (בהקדמה) מזכיר שהמהרש"ם לא כ"כ מוצדק וכו' באמת ברוב פעמים מוצדק המהרש"ם.

[ד] והזכיר ר"ש פרנקל שראה כמה רבנים, שבמקרה שפסקו שהאשה מחויבת ליתן כמה ממון או חפצים להבעל, ומסרבת לפסק של הב"ד, שאז מודיעים לה הב"ד שנתנו היתר מאה רבנים לבעלה, וגיטה מונחת, ולא יתנוהו לה עד שתשלם. האם יש רשות כך לעשות? והשיב רבינו שאולי יש רשות כך לעשות, אך רבינו בעצמו מעולם לא היה עושה כך, אפילו רק לכמה חודשים, לעגן אשה.

שו"ת משנה הלכות חלק יד סימן ז

אשה שהלכה לערכאות אי בעלה זקוק להיתר מאה רבנים, ולהשליש גט

ט) ולכן פשוט דאשה שהלכה בערכאות ועדיין עומדת במרדה בערכאות כל זמן שהיא עומדת בערכאות כתבו רבותינו האחרונים דאין צריך כלל להיתר מאה רבנים דעל כה"ג לא גזר מעולם רגמ"ה שלא יוכל הבעל לישא אשה ועם אשה זו אינו יכול לדור וגם אסור לו לדור עמה, שהרי כתב הרמב"ם (הנ"ל) שהיא גרוע מהעכו"ם ולכן

ההיתר שנותנין לו הוא רק ליתר שאת ולהיות לו לכסות עינים בפני בנ"א שלא יראה בנושא שתי נשים, אבל מעצם דינא לא בעי היתר כלל וכ"כ הגאון הגדול המהרש"ם ז"ל (ח"ז סי' קנ"ט) שהאריך הרבה באשה שהלכה לערכאות כמה פעמים ומסרה את בעלה וכמה צרות והיתה מסרבת לבוא לב"ד ומסיק להתיר לבעלה לישא אשה בלי היתר מאה רבנים אלא שיעץ אותו הבעל לישא אעפ"כ רק בהיתר מאה רבנים ע"ש, וכ"כ האחרונים הלכה למעשה.

(י) וכיון דלא צריך הבעל היתר מאה רבנים כ"ש דלא בעי להשליש גט בב"ד כיון דמעיקר דינא השלשת גט כמעט לא נזכר בראשונים אלא שהנוב"י (א"ע קמא סי' ג') כתב לא רצינו לבטל מנהג ראשונים כי אולי רגמ"ה התנה כך שלא יתירו רק בהשלשת הגט היכא דמתירין לגרש בע"כ (ועיין בי"ש וקצ"ע) ולא תקנו אלא היכא שהיא מסרבת לקבל גט שנמצא כמגרש בע"כ או שהיא חולה, אבל היכא דלא בעי היתר מאה רבנים לא בעי להשליש גט נמי לפי רוב האחרונים ז"ל וכמו שכתבנו לעיל בשם הגאון מהרש"ם זצ"ל וכ"כ הגרמ"פ זצ"ל.

ומ"מ לעצם הענין כיון דנוהגין כהיום ליתן היתר מאה רבנים מאן יקל ראשו להתיר בלי מאה רבנים וגם בלי להשליש גט יהיה מאיזה טעם שיהי', וכ"כ האחרונים הנ"ל דלכתחילה יש לקבל היתר של מאה רבנים אפי' בכה"ג. ולפענ"ד הוספתי דאפשר דכאן יש להשליש גט אפי' היכא דנושא בלי היתר מאה רבנים דהני תרי מילי נינהו ההיתר הוא שיוכל לישא וכיון שהוא מותר לישא בלי היתר א"כ ההיתר לא מעכב, ומיהו הגט שהיא לטובתה ואפשר שתתחרט ותחזור מהערכאות ותתרצה בדיני תורה ובגט ותקבל על עצמה דיני תורה, לכן יש לסדר גט בכל אופן ולהשליש.

Rabbi G. Zinner
of Cong. Nitei Gavriel
1541 40th Street
Brooklyn, NY 11218

גבריאל ציננער
רב דק"ק ומח"ס
נטעי גבריאל
ברוקלין, ניו יארק

כ תמוז תשע"ה

הנה בא אלי רבנים חשובים ועסקנים העוסקים לש"ש והביאו את מצב של האברך מנחם שלמה שאשתו דאבא מינדל מארקאוויטש וחמיו עושין לו צרות אין כמוהו, מסירה לערכאות, והכאות, גזירת הילדים, חינך הילדים נגד האב בזמן ששני בחוריו צועקים בכל תוקף שרוצים לדור עם אביהם, גניבות וגזילות, מאסר בתפיסה, ועושין כל פעולות שיכולים לצער אותו, ואחר שהלכו לערכאות, וחסמו את ילדיו בלי וויזיטעישאן, ואח"כ צעקו מרה, שרוצים לילך גם לבי"ד ולקבל גט פיטורין, כדי לקים רצחת וגם ירשת, והדבר פשוט שאין שום תביעה בב"ד אם הולכין בעכאות, ואין מבטלין ויוצאים מערכאות, ועכשיו נפשו בשאלתו ועמו בבקשתו לקבל היתר מאה רבנים.

לכן נכנסתי בעובי הקורה לברר דבאופן כזה שהאשה הולכת בערכאות ובמסירות, לוקחת ממנו שלא ביושר כל נכסיו, והילדים, ועוד מבקשת גט, שרשאי לו לישא אשה על אשתו. וכשתרצה האשה לבטל הערכאות ולבוא לדין בבי"ד מוסמך אז תקבל הגט.

וזה החלי בע"ה.

דבר אשה אינו רוצית בגט רק עם תנאי שלא מגיע לה.

בשו"ת מהרי"ק שורש ס"ג בסוף כתב אמנם על אודות האיש אשר התנו עמו ארוסתו ואביה ליתן לו נדוניא ועתה פושטין לו את הרגל הנראה בעיני נכון שיעמידם לפני טובי עירו או עירה ואם יסכימו טובי העיר שהם מעוותים אותו אז יבקש מאתם שיכתבו הדברים לפני מורה צדק והם יעינו בדבר להתיר לו ולגרשה בעל כרחה או לישא אחרת דמאחר שיעשה הדבר על פי ראשי הקהל לא יבא כ"כ לידי קלות ראש, עכ"ל.

הרי לנו מדברי המהרי"ק שאעפ"י שהאשה לא היתה מורדת על בעלה, רק שאין לה לשלם הנדונייא, ורוצית לדור עם בעלה, עכ"ז פסק המהרי"ק להתיר לו לגרשה בעל כרחה או לישא אחרת, כיון שאין לה לשלם מה שהתנה עמו, והגע בעצמך בעובדא דהמהרי"ק שאעפ"י כשרוצית לדור עמו עכ"ז כתב המהרי"ק דלא תיקן ר"ג בזה, ק"ו בן בנו של ק"ו כשאינה רוצית לדור עמו וגם רוצית בגט רק שאינה נותנת מה שמגיע לו בוודאי לא גזר רגמ"ה.

הנה בשו"ת נטע שורק אה"ע סי' כ שהסכים לדייני בי"ד של ק"ק מונקאטש אודות האיש אשר אשתו מורדת עליו והלכה מאתו זה יותר מ"ב חדשים ולא יספה שוב אליו, ועמדו לפני בי"ד ודנו אותה למורדת ש לא הי לה טענה אשר לא תהי צריכה לדור עמו והיא רוצית לעגנו עד כי יתן לה גט פיטורין ובשום אופן לא צייתה דינא ואינה נותנת לו הנדונייא ופירות נכסי מלוג שכבר מגיע לו מד"ת והוצאות פרנסת הבית שהיה כל ימי היותה בביתו העולה לכמה מאות ורוצה להפקיע עצמה מבעלה שלא בטובתו ע"י שתעגן אותו ואי אפשר לו לעמוד בלא אשה ויעזוב בע"כ בידה כספי המגיע לו מד"ת ויגרשה זה תיכף הנדון, וכבה"ד נ"י ברוו ההלכה שרשאי לקח אשה אחרת עליה ולא יגרשה עד אשר תקבל עליה ככל אשר יופסק עליה מדייני ישראל, והאריכו בשריותא דין כמעט לא הניחו דבר מפוסקים ראשונים ואחרונים בזה לברר שמעתתא אליבא דהלכתא, אמנם חפצים שיסכים עמם בזה גם אנכי והה"ג הצדיק אב"ד דמארגירעטען נ"י כרצון ידידי הרב הגאון המפורסם דק"ק בוסערמיץ נ"י.

וכתב להסכים לדעתם מכמה ראיות, ראיה א' מת' שו הרא"ש כלל י"ב דין א שכתב באלו שכופין אותו להוציא בכה"ג לגבי אשה גם הבעל יכול לגרשה בע"כ כה"ג במומין גדולים דבזה יהי עדיף כוחה מכוחו, שהיא יכולה להפקיע עצמה והוא לא יהיה יכול לגרשה מחדר"ג זה ודאי לא, ולא יפה ר"ג בתקנתו כח האשה מכח האיש, ומזה דנו כמ"ע לנד"ד נמי שיהיה בזה יפה כוחה מכוחו, שהאיש לא יכול לגרשה בע"כ מתקנה והיא תפקיע מצמה ממנו ע"י שתעגן אותו דאין זה לדעתי ליתא דמה יפה כוחה בזה כמו שהיא יכולה לעגנו כן הוא יכול לעגנה וכמו שהוא אינו יכול לכופה לקבל גטה כן היא לא תוכל לכוף אותו ליתן לה גט, משא"כ בנדון הרא"ש שם כמובן שהרי לפי מה שרוצה לפרש דברי רמ"א שרק

במקום שלא יכול לגרשה בע"כ כגון שהלכה למדה"י וכדומה אז מתירין לו ב נשים א"כ לא יפה בזה כוחו מכוחה היא יכולה להפקיע עצמה ממנו ע"י סבות העגון שתעגן אותו עד שיגרשה וכח זה יש ג"כ לו שאם אינה רוצה להתגרש מגרשה בע"כ שהרי גירושין בע"כ מתיר הרמ"א בכל ענין, וזה פשיטא דלא מקרי בזה עדיף כוחה מכוחו במה שתוכל ללכת למדה"י, זה לא יעלה על הדעת שודאי כח כזה יש ג"כ לו אם ירצה לישב בעגון כל ימיו ישא אחרת עליה.

ב, שהרי בתשו חת"ס אה"ע סי א מתיר במסרבת ורוצה לעגן אותו עד שיניח את שלו בידו להתיר לו אשה אחרת והמה כן ראו הרמ"א הנ"ל וע"כ הפי ברמ"א שהותר לו גם ב נשים אבל כנראה י"ל דס"ל לחת"ס דבכה"ג יש כח לב"ד להציל עשוק להתיר לו וא"כ אין זה מענין הרמ"א א ואף אם הרמ"א לא התיר ב נשים במורדת אחר יב"ח בכה"ג שעושקת אותו עד שיגרשה שרי עכ"פ אך שיהיה הנד"ד דומה ממש להך דח"ס ומבואר היתר בפני עצמו לנד"ד וכנים דברי כמ"ע עכ"ד.

וכ"כ שו"ת מהרא"פ (להגאון רבי אהרן פריעד אב"ד בעסערמין תלמיד הכ"ס) סי מ"א לאותו שאלה של ב"ד מונקאטש, והנה אעתיק השאלה בקיצור, אשה אלמנה שנשאת לאלמן והבטיחה להכניס ב אלפים נדן וגם פירות ונכסי מלוג שלה ועוד הפירות מנכסי יתומים שלה כדי שהבעל יחזיר אותם ויכלכלם וכן עשה ודר עמה לערך ששה חדשים והוציא עליה ועל בניה הוצאה רבה לפי ערכה, וכאשר תבעה הבעל ממנה התחייבת שלה השמיטה עצמה בדחיות שונות עד כי אמרה לבעלה שתלך לביתה לפקח על עסקיה ורכושה, ומעת הזאת לא שבה לבית הבעל ואינה רוצה לדור עמו, ולאחר כמה הזמנות לעמוד לפני הב"ד עמדה ונפסק הדין שמחויבת לשוב לבעלה ולתת חשבון על מה שמגיע לבעל אבל היא כפתן לא תשמע לקול הב"ד ומבקשת שהבעל יגרש אותה ואומרת מאחר שלה יודעת שאינו יכול להיות בלי אשה על כן יוכרח לגרש אותה, והב"ד שלחו לה שאם לא תשוב היא מורדת, והתרוה כמה פעמים. וכשהגיע הדבר לפני הערכאות גמרו אומר שכמה נפרדים זה מזה בעניני אישות והבעל יכול לישא אחרת, והבעל שואל אם יכול הוא לישא אחרת או מוכרח ליתן לה גט בתחילה שלא לרצונו גם להפסיד כל הוצאת והטורח אשר הוציא עליה ועל בניה אך אם ישא אחרת אז היא תעגן עד אשר תעמוד למשפט ותקיים הדין תורה.

והביא הברורים של ב"ד דק"ק מונקאטש ומפלפל בדבריהם, וכתב אבל הנראה לענ"ד לחדש דבנידן דידן אם יגרש הבעל לא מהני הגירושין והגט פסול מתרי טעמא, חדא דהנה הרשב"א הקשה מובא בפר"ח א"ע סי א אמאי לא דקן מקרא דונתן בידה דקיי"ל דמתגרשת בע"כ, דנתינה בע"כ שמייה נתינה, ותירץ דודאי נתינה בע"כ שמייה נתינה כדמוכח מקרא דהיינו טעמא דלא מהני נתינה בע"כ היכי שמפסיד בכך המקבל מה שהוא שלו וכי הא דאמר לאשתו הרי זה גיטך ע"מ שתתן לי מאתים זוז דאשה זו קני היא אצל הבעל והלכך כשאתה בא לסלקו משלו בע"כ אל תסלקנה אבל אשה אין בעלה קנייה לה רק יש לה שעבוד וזה יכול לסלקנו ע"כ. ומעתה נדון קל וחומר ומה כשנותן גט לאשתו ע"מ שתתן לו מאתים זוז דהבעל הי מרוצה על הגט ועל התנאי והיא קיימה התנאי דהרי נתנה ונתינה בע"כ שמייה נתינה כמו שמוכח מקרא כנ"ל, אפ"ה כיון שהתנאי נתקיים בע"כ אין אנו יכולין לסלק קניינו בע"כ והגט פסול מכ"ש בנידן דידן דהבעל אינה מרוצה על גוף הגט, ואנן סהדי דאפי אומר רוצה אני אינו מגרש מדעתו להפסיד כל חיובו דהגט פסול, וראיה לזה דהרי במי שכופין אותו לגרש כופין עד שיאמר רוצה אני וידוע דעת הרמב"ם דלהכי מהני אמירתו רוצה אני משם דגם פנימית לבו מסכים לדעת התורה ולהכי הוי פיו ולבו שווין, אבל בנידון דידן ליכא כאן חזקת כשרות ויהדות ואינו מחויב לגרש ואנן סהדי דאינה רוצה, בודאי לא חשיב אמירתו רוצה אני לכלום, ואיך נסלק אותו מקניינו שלא מרצונו, לכך אפי אם יגרש לא גרעי מנתינה בע"כ דלכל השיטות עכ"פ הגט פסול ולא מהני מה שיגרש.

וסיים והגני מסכים על היתר זה בתנאי שיסכימו גדולי זקני הדור הלא המה הרב הגאון דק"ק מארגרעטען והרב הגאון אב"ד טשאטה אם יסכימו להתיר לישא אשה אחרת אז אני מתיר ג"כ ולדעתי אחרי הסכמת הגדולים ישלח הב"ד עוד התראה אחת להודיע לה שהוא מותר לישא אחרת ואז אפשר תרד לדין תורה עכ"ד.

ולמעשה דעתו וגם בעל נטע שורק להתיר לישא אשה על אשתו ולא ליתן לה את הגט עד שתבוא האשה לב"ד רק מפלפלים בטעמם.

וכ"כ שו"ת מנחת הקומץ סי ק"ב, וזה איזה שנים הגיעני מכתב מידידי הרה"ג מו"ה נפתלי ריטער נ"י רב בנויארק והעיד שהי במעשה שאשה מרדה בבעלה ולא רצתה לקבל ג"פ רק באופן שימחול לה המעות שהי לו בידה וסירבה לקיים פסק הב"ד להחזיר לו מעותיו והתירו הב"ד ממונקאטש וכראשם הגה"צ מו"ה יצחק ווייס והסכימו לזה הג בעל נטע שורק והג מהרא"פ חתן השמן רוקח ז"ל, וזה איזה שנים דברתי עם גאון וצדיק אחד שליט"א בענין ההיתר המפורסם

שהי אצל א מצדיקי זמנינו ואמר לי שיפה עשה כי אין לעגן בחנם ולא הי לו ברירה, וכן כן התירו גדולי זמנינו בזה עכ"ד.

וכ"כ ערוך השלחן אה"ע סי א סכ"ה, אם רצונה לקבל גט רק שמבקשת יותר מכתובתה המגיע לה אם חכמי המקום כמו הרב והבי"ד רואים שביכולתו לשאת כי אין זה היתרון דבר גדול לפי מצב אותו האיש, פשיטא שאין מתירין לו ויוסיף לה כרצונה, האמנם אם מבקשת סך רב ולפי ראות עיני הב"ד יהרס מעמדו כשיתן לה מה שמבקשת או מתירין לו וכן כל כיוצא בזה עכ"ד.

וכ"כ שו"ת שו"מ קמא ח"א סי קע"ח וז"ל, והנה אם הוא מותר לישא אחרת, הנה בשו"ע מבואר שהראב"ן מתיר לו לישא אחרת והמהרי"ק חולק, ולפענ"ד בנ"ד ודאי מותר הוא לישא אחרת דהמעייין במהרי"ק ימצא דעיקר סברתו דאם ניקל במורדת גם בשאינה מורדת ניקל וזה הכל אם הבעל רוצה לגרש אותה ולא להשהות יב"ח, אבל כאן הוא להיפך הבעל אינו רוצה לגרש רק שהיא אנסתו ולקחה כל אשר לו ואומרת לו אם תרצה לגרש אתן לך כפי אשר ארצה ליתן ואם לאו אין לך כלום והיה יהיה מוכרח חלילה לנוודד ללחם אי, הנה כל כה"ג לא תקנו כלום ורגמ"ה לא תקן בזה, ועיין שו"ת רדב"ז ח"ב סימן ת"ש שמבואר בהדיא דאף שקיים פו"ר כל שאינה רוצית לקבל גט ואף אם רוצית כל שהוא אינו רוצה לגרש אשתו ראשונה דמזבח מוריד עליו דמעות א"כ מה יעשה זה למה יעגנו ע"ש, ואף שכאן רוצית להתגרש הא אינה רוצית ליתן לו אף הסך שהביא עמו בנדוניא ואם נאמר כן כל אשה תעשה כן, ואם רגמ"ה העדיף כח האשה בפני המעוללים בנשותיהם שלא כדין מכ"ש שמחוייבים אנו לתקן כן מפני תקנת האנשים שכל אשה שחצנית תעשה כן לבעלה שיתרצה לגרש בדבר מועט וילך לו בפחי נפש ובפרט כאן שלא קיים פו"ר והוא בחור רך בשנים ובזה"ז שהדור פרוץ פשיטא שלא נחוש להרגמ"ה לעגנו בחנם, ואם יוכל לישא אחרת והיא תשב עגונה אז נתקן שלא יעשו הנשים שחצניות כן ולא תשא עיניה לאיש אחר ותניח בעלה ותלחצהו לגרשה במעט כסף וכדומה כנלפע"ד ברור.

ובאמת שדעת הנו"ב דהרגמ"ה שלא לגרש בע"כ חמור מלישא ב נשים, אף שאני כתבתי לעיל להשיג ע"ז, מ"מ י"ל דכל הטעם דלישא ב נשים חמור הוא משום דיש לו מקור בש"ס דהא אמרו והוא דאפשר למיקם בספוקיהו ולפ"ז כאן במורדת שא"צ לתת להראשונה מזונות ות"כ א"כ ל"ש הטעם, ודוקא בנשטתית הוא דיש להחמיר שלא לישא דהוא מחוייב לתת לה מזונות להראשונה שהיא לא פשעה, אבל בפשעה באופן שלא נתחייב לתת מזונות למה לא ישא אחרת ואף דיוכל להיות שתחזיר בה הראשונה וא"כ יצטרך לעבור על שתי חרמות דהא יצטרך לגרש אחת מהן בע"כ וא"כ עבר על שני חרמות שנשא ב נשים וגם אח"כ גרש אחת בע"כ, ז"א דכל שבשעת הנישואין נשא בהיתר א"כ יוכל לישא אחר כך הראשונה והשניה גם כן תשאר ולא עבר כיון שנשאה בהיתר וכמ"ש בתשובה בזה. וע"כ לפענ"ד יש להתיר לזה לישא אשה אחרת ונוסרו הנשים ולא תעשינה כמותה ועיין בנו"ב מהד"ת חלק אהע"ז סי ז.

והנה מה שהאריך בשו"ת גוא"י הנ"ל וכן כתבתי אני שם דחרם שלא לישא שני נשים חמור, נלפע"ד דהסברא הוא כך, כיון דרגמ"ה תיקן מפני תקנת הנשים להקל עליהם שלא יעוללו בהם הפרוצים א"כ לכך החמיר בזה שלא לישא שתי נשים דאל"כ לא הועילו בתקנתה דאף אם לא יוכל לגרש בע"כ מ"מ יוכל לישא אשה אחרת וישמש עמה והאשה הראשונה תשב עגונה וצוררה אלמנות חיות, ל"מ לדעת המזרחי והב"ח לא צריך ליתן להראשונה שאר כסות ועונה וא"כ בודאי תהי אלמנה חיות אלא אף לדעת הח"מ והב"ש סימן ע"ז ס"ק וא"ו דיתן לה מזונות וכסות ועונה א"י לכופו שהיא שנואת הלב ומזונות יוכל ליתן בצמצום כמו המשרה ע"י שלישי, א"כ תהי לה צרתה בצידה ותתעגן לכך תקן הגאון שלא ישא אשה אחרת, וכיון שלא יהיה אפשר לו בלא אשה כלל א"כ יהיה מוכרח לדור עם הראשונה כדת זה הי תקנתו, ולפ"ז נראה ברור דבמקום שא"א לגרש להראשונה כגון נשטתית ומכ"ש בעוברת על דת דפשעה ולא אכפת לו במה שתתעגן בודאי חרם דשתי נשים קיל יותר, וזהו מ"ש רמ"א בסי א סעיף י דמקום שאינה בת גירושין כגון בנשטתית יש להתיר לישא אשה אחרת, והיינו משום דבכה"ג לא הועיל רגמ"ה בחרם שלא לגרש אשה בע"כ דיכול לישא אחרת ואף דנשטתית מוכרח ליתן לה מזונות, מ"מ עכ"פ למה נעגן אותו שלא ישא אשה אחרת ובאותן שמן הדין לגרשה שוב לא שייך חר"ג, ובזה ניחא מה שבסי קי"ט לא הביא המחבר דין הרגמ"ה שלא לגרש בע"כ משום דהא בהא תליא, דכל שתיקן שלא ישא אשה על אשתו שפיר הועיל בתקנה שלא לגרש בע"כ. ובסי קט"ו כתב הרמ"א דיש להתיר לגרש בע"כ ולא כתב להתיר לישא ב נשים היינו משום דכל דמותר לישא ב נשים ממילא לא הועיל הגאון בתקנתו שלא לגרש בע"כ וא"כ זו ואצ"ל זו קתני, ומה גם דשם עבדינן גם להתקנה שלה דאם ל"כ תהי היא באיסור כל ימיה דהרי עוברת על דת ואולי תזנה תחתיו לכך התיר לגרש בע"כ ומוטב שתהיה פנויה, ועיין בסימן א לענין אם נשתמדה אשתו דמזכה לה גט מטעם זה. ובזה ניחא מ"ש בסי ע"ז דאין מתירין לו לישא אשה אחרת אבל לגרש בע"כ מותר הרי שחרם לגרש בע"כ קיל מחרם שתי נשים. ולפמ"ש א"ש דכל הטעם דחרם שלא לישא ב נשים הוא דאם לא כן לא הועיל בתקנה זו

שלא לגרשה בע"כ. ולפ"ז נראה לפע"ד בשמרדה באומרת בעינא ליה ומצערנא ליה למה נתיר לישא אשה אחרת הלא מוטב שנתיר לו לגרשה בע"כ כיון שהיא עשתה שלא כהוגן גם לה נעביד שלא כהוגן, אבל במה דנתיר לו לישא אשה אחרת מה יעשה לה היא בלא"ה רוצית לצערו ע"כ מוטב שנתיר לו לגרשה בע"כ.

ולפ"ז בנדון דידן דהאשה רוצית שיגרש אותה והוא ילך בפחי נפש אם נימא דיגרש אותה הרי היא רוצית בגט וא"כ כל הנשים יעשו כן לבעליהן וכדי בזיון, ע"כ מוטב להתיר לו לישא אשה אחרת והיא תשב אלמנות חיות עד שתתן לו כפי מה שיתפשרו ביניהם ולא יחרוך רמיה צידו, אבל באמרה בעינא ליה ומצערנא ליה א"כ הרי אינה רוצית בגט רק לצער אותו א"כ כל שיצטרך לישא אשה אחרת הרי מ"מ הועילה מעשיה לצער אותו ומ"מ אגוד בה ומי יודע אם ירצו ליתן לו אשה אחרת, לכך מוטב שיכופו אותה לקבל גט דאז מצער אותה ולא תעשינה ידיה תושיה כנלפע"ד עכ"ל. העתקתי כל לשונו כמעשה של נ"ד. וכע"ז כתב בשו"ת שו"מ קמא ח"א סי קי"א.

וכ"כ שו"ת מהרש"ם ח"ד סי קכ"ו לאותו השואל שבשו"ת מנחת הקומץ, וז"ל לכבוד הרב המאה"ג חריף ובקי מוהרמ"ד אשכנזי נ"י דומ"צ דק קאלוש. לתשובת מכתבו הנוכחי להקל טורח העתק השאלה אני משיב בצד מכתבו [תוכן השאלה הי שאשה א לקחה את כל אשר לבעלה ממון וחפצים וברחה לאמעריקא ושלחו לה הזמנה ע"י הב"ד דשם איזה פעמים ועמדה במרדה ערך שתי שנים] כי הנני מסכים עמו להתיר להבעל לישא אחרת ע"י ק רבנים מג ארצות, ולענ"ד א"צ להשליש כתובה ולא גט כמ"ש בשו"ת מראה יחזקאל סי צ"ח כעין זה וע תשו מהרמ"פ סי י"ג בשם מהר"ם ב"ב דמוכח דבכה"ג שמורדת א"צ להשליש כתובה וגם בת נוב"ת סי ק"ב קרוב לסופו כתב כה"ג וגם בתשו רע"א מ"ת סי ס"ה. אבל גם גט א"צ להשליש כמו שביאר המר"ח שם נימוקו וטעמו שהוא ללא יועיל כלל ואין אנו צריכין לחוש לתקנת הפושעים והמורדת ובפרט שלקחה כל ממונו אולי יוכל להציל מידה את העושק אם תרצה להתגרש.

אך עי בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"ד סי ג שדעתו שא"א לבעל לעגן את אשתו בשביל תביעת ממון, ויפה העיר ע"ז בשו"ת משנ"ה ח"י"ז סי מ"ו, והמדקדק יראה להדיא דאדרבה משם ראייה למש"כ וז"ל, אפילו אם יש להבעל עליה תביעות ממון וכו ואף באופן שודאי חטפה משל בעלה איזה סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל לעגנה לגמרי או עד שתתן לו כמה שירצה ע"כ, הנה מה שכתב בשביל תביעות ממון היינו שהבעל תובע מאשתו ממון שתתן לו כמה שירצה, וזה לא תיקן שיוכל הבעל לעגנה לגמרי עד שתתן לו כמה שירצה, שהוא דבר שאין לו קצבה, שאם ירצה אלף אלפים דינר זהב מה תעשה עניה זו, אבל זה ודאי שיוכל הבעל לבקש ממנה שתבא עמו לדין, והב"ד יפסקו הב"ד בדין ודברים שביניהם מה שמגיע לו ומה שמגיע לה ע"פ תורה, וזה אינו בכלל מה שכתב הגאון ז"ל עד שתתן לו מה שירצה, ואדרבה הרי הוא מסכים על מה שהב"ד יפסקו, ואינו מעגנה כלל, והיא שמעגנת את עצמה וזה פשוט מאד. וגם מה שכתב האגרו"מ בשביל שחטפה איזה סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל לעגנה לגמרי, דייק נמי לעגנה לגמרי, אבל עד שתלך לב"ד אין זה עיגון כלל, ואפי מקצת עיגון נמי אינו, ופשוט מאד.

וגם מה שכתב האגרו"מ ואף באופן שחטפה משל בעלה איזה סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל לעגנה, הנה לא דמי לנידון דידן כעוכלא לדנא, שהוא איירי באיזה סך, ואפי סך רב אבל סך מסוים, לא כן בנ"ד שאינה בגדר חטיפת ממון שהיא חטיפה שאין לה שיעור שהוא בלולה מגזילות והפסדים והוצאות ועוד, וגם אלהבא סכומים אדירים, וחייבו אותו הערכאות על פיה לתת לה מעות הספקה כל ימי חייה וכיו"ב, וגם הטילו שעבוד על משכורת שלו וכיו"ב שבכל מקום שיהיה לו כסף יתחייב לשלם, ולפעמים רצוף בה עוד ועוד נגישות שונות, והוא תחת פחד של הערכאות בכל עת אפילו לאחר הגירושין, ואם לא ישלם ענוש יענוש, כה"ג לכו"ע לא מקרי מעגן אם לא יתן לה גט עד שתשוב ותבטל את כל מה שפסקו בתי השופט, וזה לא דמי כלל לחטפה כסף שהוא פעם אחת וכיוצא בו דאז אמרינן באופנים ידועים דאסור לעגן בשביל זה, אבל כשהיא מחזקת ברשעתה בערכאות ובגזילה שגזל השופט מהבעל ע"פ חוקי המדינה שהם נגד דין תורה, ואנחנו נכריח את הבעל לגרשה שתוכל להחזיק הגזל ח"ו, וזה יותר מתרקבא דדינרא דיהיב לה דתמהו בגמ (גיטין ל ע"א) אטו תרקבא דדינרא בעי למיתב לה.

מוסר לערכאות דינה כאשה רעה מצוה לגרשה כדאיתא בשו"ע אה"ע סי קי"ט ס"ב

וכ"כ שו"ת בית שערים ח"ג סי ס"ב, אבל לפענ"ד הדבר פשוט למ"ש הרמב"ם סוף ה סנהדרין וכן הוא לשון הטור ומחבר בחו"מ רסי כ"ו על ההולך לדון בדיניהם ה"ז רשע וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו ע"ש, ולכן דנו הגאונים המסבר לעמוד לד"ת וגורם לכופו בדיניהם לעובר על דת משה, ואין זה תימא שהרי חשיב נמי מקללת וולדיו בפניו בין העוברת על דת יהודית, וה"נ המרימה יד בתורת משה מקרית עוברת על דת משה.

וכ"כ שו"ת לבושי מרדכי אה"ע סי' וז"ל ואפשר בנדון זה כיון שמסרה אותו בעלילות להפאליציא בדברים של ממון בגניבה וכיו"ב ולבוא לכלל תפיסת בית המאסר והוה דינה כמסור ממש והוה בכלל מורדת ודינה פסק בב"ק קי"ז וקי"ט וחז"מ סי' שפ"ח א"כ הו"ל בכלל מ"ש הרמ"א כיון דאיכא סכנה לנמסר ושפיר דומה להדדי עכ"ל דברים הוצבים מלהבות אש.

ומה נעמו דברי המהרשד"ם בסי' ק"כ שכ מורדת כזאת שעבר זמן כזה לא עלה ע"ד בן אדם שיהי האיש הזה אסיר בנחשתים ידיו ורגליו ואשתו שוחקת ממנו שיש בזה כמה איסורים ודרכיה דרכי נועם ודבר כזה לא עלה בדעת הרב לתקן עליו ע"כ הנני אומר שבהנחת הדברים שהם כנים וישרים ואין בהם ספק שהאיש ימצא אשה אשר לו מנוח ואין בו ענין אשר חטא אדרבא המעכב בידו נקרא חוטא ועיי"ש בסי' ק"מ כי המתיר איש עגון שכרו יגדל מהמתיר אשה עגונה וא"כ מצוה לשמוע לדברי חכמים ולסייע להתיר האיש הזה ואיזה מעוות וכו' זה שמינוהו חבריו לדבר מצוה וכו' וגם הב"ד כתבו שהיא מרשעת שאין כמוה ובסי' קי"ט ס"ד איתא דאשה רעה בדעותיה מצוה לגרשה.

וכ"כ שו"ת יהושע (להגאון רבי יהושע העשיל) סי' צ"ח, נלע"ד אף באשה שמסרכת היום לציית דין ב"ד ואשר אין בדינו עמה כח לכפותה בשוטים ובשום כפיה וכל איש הישר בעיניו תעשה, פשיטא ופשיטא דהוי עוברת על דת ישראל ואם אינה רוצית לשמוע שום דבר ב"ד כשרים כי אם עומדת על דעתה ולא תזוז לשמוע דברי כשרים רק כפי מה שעולה בשכלה כן תעשה, אין לך אשה רעה בדעותיה המבואר בתוספות דף קי"ט שמצוה לגרשה עיי"ש.

וכ"כ שו"ת מהרש"ם ח"ז סי' קנ"ט וז"ל ואולם גם מבלעדי כל הנ"ל, אחרי שעשתה מעשה רע והלכה בערכאות ומסרה את בעלה וחזונה וכמעט שהי קרוב להלכד כתוא מכמר א"כ גם מטעם זה לבד יש להתיר לו לישא אחרת והוא עפ"מ"ש בסי' קנ"ד דאם הבעל רועה זונות כופין אותו לגרש משום דכתיב רועה זונות יאבד הון, והנה בתוי"ט פ"י דנדרים מ"ג הביא בשם מהר"ל מפראג דלכן נקרא המוסר בשם מסור לפי שאע"פ שבשעתו מוסר הוא לאחרים קראוהו מסור להורות כי בא יבא יומו ולא יאחר והרי הוא נמסר ע"ש, וא"כ פשיטא דיש בזה חשש הפסד ממון בפדיונה כי בודאי יבא יומה שימסרוהו אחרים, וכבר כתבו התוס' בב"מ ק"ד ע"א ד"ה ה"ג בתוספתא וכו' דהפסד ממונו הוי כדברים שבינו לבינה ע"ש, ובפרט דבנ"ד שייך חשש עיגון שאם תתפס ע"י מסירה כפי שהעיד מהר"ל מפראג מי יודע כמה יומשך ויתעגן גם לישב בלא אשה, וכבר כתבתי דלא עדיף כח האשה מאיש א"כ בודאי רשאי לישא אשה אחרת, ועוד דכיון שכבר נפרץ הריב ועד צואר יגיע המסירות ומלשינות אשר מוכן לכל אדם כי כעת הוא מהנמנע להטות לבבו להשלים עמה וברצונו ליתן לה נדונייתה וכתובתה גם עתה אין ספק שהנידון הוא נלמד בק"ו מנידון התשב"ץ שהבאתי שאין להיבן לחיות היי צער עם אשה מר ממות, ובכל כה"ג לא תיקן רגמ"ה עכ"ל.

וכ"כ בתשובות רעק"א תניא סי' פ"ב ושו"ת נחלת יעקב ח"ב סי' ה, דבאשה מורדת אחר יב"ח שהיא רוצה לעגן את בעלה יש להתיר לישא אחרת בלי מאה רבנים, וכ"כ שו"ת אבני צדק סי' מ ושו"ת ויחי יעקב סי' י"ד, שו"ת ישועות מלכו סי' ז, שו"ת עין יצחק ח"א אה"ע סי' ג אות ט"ו. וכ"כ כגון זה בשו"ת חשב האפוד ח"ב סי' ס"ח באשה שמעגנה את בעלה בשאט נפש וניסה לעשות פעולות לסדר הדברים ולא הועיל כי היא עומדת בעקשנות?, דיש להתיר לישא לו אשה בע"כ בהיתר מ"ר עיי"ש.

שוב מצאתי בשו"ת אפרקסא דעניא ח"ג אה"ע סי' רפ"א, וז"ל ועתה הנני מוסיף רק להביא מ"ש החת"ס אה"ע ח"א סוס"י א ז"ל, מ"מ נ"ל פשוט להתיר לו לישא משודכת שלו, דהרי קי"ל ביו"ד של"ד דיש רשות לב"ד להחמיר עליו שלא ימולו כו' וכ הש"ך סקי"ט כו', והמסרב לעמוד בב"ד עם הטוען עליו הוא בכלל זה כמבואר שם סמ"ג. וא"כ אחר שהתרו ב"ד באשה שתעמוד לדין, והיא תסרב כו' למה לא נעשה כל מה דאפשר, והרי ר"ג ל"ג אלא לטובת האשה, והיא אינה ראוי להטיב כיון שא"ר ליכנס בתקנות הקהלות שיתקנו לפשר עם היבם, אע"ג דבאשה דעלמא המסרכת לא נאמר כן שמפני כן נתיר לבעלה לישא אחרת, אבל הכא שזהו באותו ענין עצמו שרוצה לעגן אותו עד שיניח שלו בידה כו' יע"ש.

ונראה פשוט דמ"ש דבאשה בעלמא כו', ר"ל אם היא נתבעת לדין מאיזה תובע וזולת בעלה, או אפי' אם בעלה יש לה דו"ד עמה מה שאינו נוגע לאישות, לא נאמר דמח"ז יהי מותר לבעלה לישא אחרת, אם מסרכת לעמוד לד"ת, כדין כל עוברת על דת, זה לא נאמר. אבל הכא שזהו באותו ענין עצמו שרוצה לעגן אותו כו', א"כ ודאי ה"נ הרי בעלה תובעה לד"ת בעיני אישות, דלפי טענתו צריכה לקבל ג"פ והוא ישא אשה, ואילו תבא לדין הלא יקוב הדין את ההר אם לקרב אם לרחק, והיא מסרכת לבא לב"ד, בדמותה שילאה למיזל בדינא ודיינא ולשבת בלא אשה וישוב לדור עמה כמות שהיא ובין כך ובין כך הוא מתעגן והולך, בכה"ג דינה כמ"ש החת"ס ז"ל עכ"ד. ודון מינה לנ"ד.

לכן בנ"ד במקום שנבא להציל עשוק מיד עושקו ונכריח לאשה זו שתעמוד עמו לד"ת אודות הסכסוכים שביניהם ולא תגבה ממנו רק את המגיע לה ע"פ ד"ת ולא יותר, ונהפוך הוא שאנן ניקום ונכוף אותו לגרשה ולהחזיק מעשה הרשע שלה והוא כל ימי חייו יסבול מפסק העכו"ם ה"ו, וגזירת הילדים ונכסיו לא יעשה כן בישראל, אלא יש לעכב גיטה עד שתלך לד"ת אצל ב"ד ישראל, ואין זה גדר עיגון כלל אלא היא שמעגנת את עצמה במה שאינה רוצה לקבל עליה פסק התורה, והלכה בערכאות ועסקה במסירות ודברים מכוערים.

וכן כבר עשינו למעשה כזה בשנת תשנ"ה באשה שלקחה מבעלה כל ממונו ע"י ערכאות ומסירה לערכאות שהתירו לו לישא אשה על אשתו וכתבו גט וכשאשה רוצה בגט תבוא לבי"ד לדון ואחר שישמע ותקיים לפסק בי"ד אז תקבל הגט והסכימו לזה גדולי הרבנים בשעתו. (וב"ה הבעל נתחתן בשידוך טוב לאורך ימים).

וא"כ בנ"ד ששמו אותו בבית הסוהר ועושיין לו כל מיני בזיונות ומסירה בערכאות ולקחה ממנו זכות ראיית הבנים וגזלה ממנו כל נכסיו, בודאי מתירין לו לישא אשה על אשתו ואין נותנין לה הגט עד שתבטל הערכאות ולבוא לבי"ד מוסמך.

וכדאי להעתיק דברי הגאון שו"ת דברי יששכר אה"ע סי קכ"ח שכתב על פסק היתר להשיא אשה על אשתו, וז"ל והגנו מבקשים מכל רבנים ומורים שבשלש מדינות הנ"ל בכל מקום שיהיה ההיתר הזה להזדקק לזה כי מצוה גדולה הם עושים שבודאי כשם שכוונתו של הרגמ"ה ז"ל והנמשכים אחריו היה לאסור כדי שלא יפרצו גדר ושלא להרבות עושי עולה בישראל, כן ודאי טוב כשתיקן שיועיל לזה היתר של מאה רבנים היתה כוונתו ג"כ כשיראו טעם נכון להתיר שיזדקקו להתירו כדי לקיים מצות פו"ר, או אפי מי שקיים כבר פו"ר כדי לקיים לערב אל תנה ידך וביותר להציל מן החטא, דא"ה"נ קשה להסוברים דאפי במקום מצוה תיקן רגמ"ה מ"ש ממה שאמרו בכל מקום במקום מצוה לא גזרו רבנן, וע"כ דהכא כיון דיש עצה ע"י ק"ר ע"כ החמיר בזה א"כ המתעצל מהצטרף בהיתרא מבטל בזה עיקר כוונתו של רגמ"ה ז"ל, ובודאי המתירין זכות גדול יהי להם אשר יצילו אנוש מפגעי הרהורין ומרעין בישין ויביאוהו לידי מצוה, וזכות זה יעמוד להם בכל ענין, וד יהי בעזונו שלא נכשל בדבר הלכה ונזכה להיות ממצדיקי הרבים לעולם ועד, עכ"ד.

נבלה נעשתה בישראל

נזדעזנו ונחרדנו עד עמקי נשמותינו לשמוע כי

האיש מנחם שלמה מארקאוויטש
והאישה ברכה שניצלער [גאלדשטיין]

מתכוננים להינשא זה לזה ביום שני פרשת משפטים

מבלי שהאיש נתן גט פטורין לאשתו הראשונה
בניגוד להתראות גדולי הבתי דין וגדולי הרבנים

ונכנס באיסור חמור דחרם דרבינו גרשום

וזה פירצה חמורה בכרם בית ישראל - אשר כזאת לא ייעשה ולא נהייתה עד כה

לאור זאת מתפרסמים בזה התראות ומכתבים מגדולי הבתי דין

בית דין צדק העדה החרדית בעיה"ק ירושלים תובב"א

בית דין צדק התאחדות הרבנים דארה"ב וקנדה

בית דין צדק דטארטיקוב ברוקלין נ.י.

ובית דין צדק עזר משפט מונסי נ.י.

וחתימות הרבנים גאונים וצדיקים גדולי דורינו שליט"א

הרה"ג יוסף ישראל אייזנבערגער שליט"א
ראב"ד הביד"צ דק"ק סקווירא

הרה"ג בצלאל טובי זעטנשטיין שליט"א
דומ"ץ בעלזא מאנסי

הרה"ג מנחם פישער שליט"א
דומ"ץ ווען מאנסי

הרה"ג זאב נחום גאלדמנצער שליט"א
דומ"ץ סקווירא

הרה"ג מנחם מאיר וויסמאנדל שליט"א
אבד"ק נייטרא מאנסי

הרה"ג פינחס אליהו רבינוביץ שליט"א
ראב"ד ביד"צ עזר משפט

הרה"ג יוסף וויינגארטען שליט"א
חבר ביד"צ עזר משפט

הרה"ג ישראל דוב זעטנשטיין שליט"א
חבר ביד"צ עזר משפט

הרה"ג געציל בערקאוויטש שליט"א
דומ"ץ קרית יואל

הרה"ג אברהם צבי הלוי וואזנער שליט"א
דומ"ץ סאטמאר מאנסי

הרה"ג נפתלי מאיר באב"ד שליט"א
אבד"ק טארנאפאל וראב"ד טארטיקוב

הרה"ג אפרים ראזען שליט"א
חבר ביד"צ טארטיקוב

הרה"ג אשר ישעי' מאנדל שליט"א
חבר ביד"צ טארטיקוב

הרה"ג יודא לייב ניימאן שליט"א
דומ"ץ סאטמאר מאנסי

הרה"ג ישעי' סג"ל טויזנער שליט"א
דומ"ץ סאטמאר מאנסי

הרה"ג שלמה יונגער שליט"א
דומ"ץ טאטש קר"י

הרה"ג מנחם זכרי' וילבער שליט"א
אבד"ק פרימאן וראב"ד ביד"צ התאחדות

הרה"ג יצחק אייזיק מנחם אייכנשטיין שליט"א
אבד"ק גאלאנטא

הרה"ג הלל וויינבערגער שליט"א
אבד"ק סערדעהאלי דומ"ץ נייטרא

הרה"ג אהרן מאיר לאבין שליט"א
אבד"ק באלחוב

הרה"ג יהודא משולם דוד פאלאטשעק שליט"א
אב"ד מגד יהודה

הרה"ג עזריאל מאיר חיים קאהן שליט"א
אבד"ק סענדזשארין

הרה"ג אשר גדלי' הלוי פאללאק שליט"א
אבד"ק בראשוב

הרה"ג אברהם גראס שליט"א
חבר ביד"צ התאחדות

BETH DIN TZEDEK
OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY
26 \A STRAUSS ST.
JERUSALEM
פאקס 02-6221317

בית דין צדק
לכל מקהלות האשכנזים
שע"י "העדה החרדית"
פעיה"ק ירושלים תובכ"א
רח' שטראוס 26/א
ת.ד. 5006 P.O.B

טל. 02-6236550

אור ליום י"ג שבט תשפ"ד

ב"ה

פסק בית דין:

באה לפנינו האשה מרת דאבא מינדל מארקאוויטש (לבית ראבינאוויטש) תחי', והצהירה שמוכנה לקבל ג"פ מבעלה ר' מנחם שלמה מארקאוויטש הי"ו, וכן חתמה בפנינו שטר בירורין להתדיין בביד"צ דנן או בביד"צ התאחדה"ר דארה"ב, על כל הסכסוכים שביניהם ללא שום תנאים מוקדמים.

אשר על כן הננו לגלות דעתנו דע"ת, שאסור לבעלה לישא אשה על אשתו הנ"ל

ורובין עליו חרם דרבינו גרשום עד שיתן גט לאשתו כדת של תורה

והלילה לעשות כזאת בישראל לעבור על חרם דרבינו גרשום מאודה"ג בזמן שהאשה מוכנה לקבל ג"פ.

והשי"ת יגדור פרצות עמו

ובאעה"ח יום הנ"ל הביד"צ דפעיה"ק ירושלים תובכ"א

נאם *אשרהבי, מאק אלוויראן*
נאם *יהודה אלוויראן*
נאם *יהודה אלוויראן פלג*

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue • Brooklyn, NY 11211 • Tel. (718) 384-6765 • Fax: (718) 486-5574

בס"ד

ראינו לנכון לפרסם בשער בת רבים בדבר ההיתר להבעל ר' מנחם שלמה מארקאוויטש נ"י לישא אשה על אשתו, שכיון שהאשה מרת דאבה מינדל מארקאוויטש (לבת ראבינאוויטש) מוכנת לקבל גט או לעמוד לדין בבית דיננו או בבי"ד המרוצה לשני הצדדים, ללא שום תנאים מוקדמים, ע"כ לדעתנו

אסור להבעל ר' מנחם שלמה הנ"ל לישא אשה על אשתו
ורובין עליו החרם דרבינו גרשום
עד שיתן גט לאשתו או יעמוד לדין כדת של תורה,

והאיסור רובין גם על האשה
שתנשא לו, והשומע לדברינו ישכון במח.

באנו על החתום ביום ד' לסדר בא ז' לחודש שבט תשפ"ד

אוריאל לייב פרידמאן

ראב"ד

יצחק אריאלי

חבר הביד"צ

יהודה מרשל

חבר הביד"צ

Weis Din Zedek

Rabbinical Court

of the

Central Rabbinical Congress
of the U.S.A. and Canada

בעהש"ת

בית דין צדק

של

התאחדות הרבנים

דארצות הברית וקנדה

ברוקלין, ניו יורק

85 Division Ave., Brooklyn, N.Y. 11249 (U.S.A.) • (718) 384-6765, ext. #2 • Fax: (718) 489-8270 • email: bd@centralcrc.com

מכיון שהאשה מרת דאבא מינדל מארקאוויטש (לבית ראבינאוויטש) תחיל חתמה בפנינו על שטר ברורין להתדיין עם בעלה ר' מנחם שלמה מארקאוויטש נ"י בבית דיננו הצדק או בכ"ד אחר המרוצה לשני הצדדים או בזכ"א וזבל"א על כל טענות ותביעות שביניהם, כולל ביקורים עם הילדים, והליכה לערכאות, גם ראינו 'כתב סירוב' משנת תשע"ה כנגד הבעל אחרי שנשלח לו ג' הזמנות לד"ת ולא הלך לד"ת, על כן חוות דעתנו שאין מקום להתיר להבעל לעבור על חדר"ג לישא אשה על אשתו, בפרט כשהיא מוכנת לקבל גט מבעלה כדת משה וישראל.

הכותב וחותם א" לסדר ויחי ח' לחודש טבת תשפ"ב

נאם
א"ל רבני צדק

נאם
י"ל רבני צדק

נאם
א"ל רבני צדק

אנו חתומי מטה מצטרפים לדברי הרבנים חברי הבית דין צדק שישבו על מדון בנידון הנוכחי, ופשוט שאין להתיר לבעל הנ"ל לישא אשה על אשתו טרם שיקבל האשה גט מבעלה כדת משה וישראל.

נאם
רבני צדק

נאם
רבני צדק

נאם
א"ל רבני צדק

RABBINICAL COURT
of
KOLEL TARTIKOV

1452 - 55 St.
Brooklyn, N.Y. 11219

(718) 972-2210
Fax (718) 853-1633

בית דין צדק טארטיקוב
ש"י

כולל בית יחיא' מיכל
ע"ש הר"ח מוה"ר יחיאל מיכל שטיינמעץ הי"ד ז"ל
ברוקלין, יצ"ו

בס"ד

הנה פנה אלינו הרב משה יונה מאנדל הי"ו, שמסדרים היתר מאה רבנים להתיר לר' מנחם שלמה מארקאוויטש הי"ו לישא אשה על אשתו, ולעומתו האשה חתמה וקבלה ע"ע לסדר כל הדין ודברים שביניהם בדין תורה בבית דין המרוצה להצדדים או זבל"א (והשלישה כביד"צ התאחדות הרבנים שטר כירורין על התאה"ר ושט"כ נוסף ללא הזכרת שם הדיינים), ומוכנה לדון בד"ת על כל טענותיו על הערכאות ועל טענות המסירה בעבר ועל ביקורי הילדים כנהוג, וככל אשר יורו לה הבי"ד כן תעשה.

הודענו מכך לב"כ הבעל, ולצערנו לא עלה בידינו לפשר עם ב"כ הבעל לא שקיבל סכום מסוים וביקורי הילדים באופן הראוי לטובתם ויתן ג"פ מרצונו, ואף לא שיתייצב לד"ת בבי"ד הגון ומקובל.

ואם כן איפוא, אין כאן עיגון הבעל, ופשוט שבנ"ד א"א להתיר חדר"ג החמור, וגם הרבנים המתירים בוודאי לא התירו באופן כזה, ואדרבה מצוה על כל מי שבידו שישפיע על הבעל להתדיין בדין תורה כדת וכדין, ויקיים בו כרוך אשר יקים וכו'.

וזאת למודעי, כי אין לראות בזה שום נקיטת צד בין איש לאשתו, ולא כאנו אלא שאין מקום להתיר חדר"ג אלא שיש לסדר הענינים ביניהם או בד"ת כדו"ה.

והאמת והשל' אהבו

וע"ז באעה"ח ביום כ"ד טבת תשפ"ב

נאום אב"ד
הרב אשר ישעיהו מאנדל, דיין

נאום אב"ד
הרב אפרים ראזען, דיין

נאום רב
הרב נפתלי מאיר באב"ד, ראב"ד

בעזהש"ת

מוצש"ק לס' אלקים חשבה לטובה (ויחי) ט"ו לחודש טבת שנת תשפ"ב לפ"ק

אל כבוד הרבנים הגאונים הצדיקים שליט"א יושבים על מדון כל א' בשמו הטוב יבורך משמי שמים.

בנידון מה שהצטרפתי עם עוד רבנים חשובים להתיר את הבעל מו"ה מנחם שלמה מארקאוויטש ני"ו לישא אשה על אשתו:

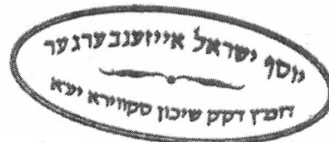
הנה ענין היתר חדרג"מ מבואר בפוסקים באריכות ואכ"מ, אמנם זאת אזכיר כי בעת שהייתי עוסק לפני הרבה שנים בהיתרא דאברך א' לישא אשה על אשתו, איקלע לפה שיכון סקווירא, האי גאון פוסק דורינו בעל שבט הלוי זצ"ל, וביקשתי ממנו להצטרף את חתימת ידו להתיר. ואמר לי שקשה לו לתור אחרי פרטי השאלה והצירופים להיתרא, אלא שסומך על ידי שדרשתי וחקרתי אחר פרטי הדו"ד, ודברי גדולי הפוסקים, וצירף את חתימתו להיתר. וכן נהג עלמא. כמו"כ עשיתי בנידון דידן, שסמכתי על הרבנים הגאונים שכתבו את פרטי ההיתר, וחתמתי את שמי להצטרף עמהם.

אמנם כעת שמעתי שיש רבנים גאונים יושבים על מדון, שדעתם אינם נוחים בהיתרא זו, גם שמעתי שנתהווה איזה שינויים בפרטי מציאות הדברים. ופשוט שאדעתא דהכי לא חתמתי את שמי. והיות שבשום אופן אי אפשר לי לברר פרטי הדברים על בוריין מפאת הטירדות הרבות של השואלים בדבר ה' זו הלכה, פה מתא שיכון סקווירא יע"א, לכן ידי מסולקת מהיתרא דא. אין במכתב זה שום נקיטת צד בדו"ד בין הבעל והאשה, וכאמור שאין בידי הזמן לירד לעומקן של דברים.

ומה' הטוב אבקש שיהיה להרבנים הגאונים יושבים על מדון הסייעתא דשמיא לפשר בין הזוג ולהגיע לעמק השווה, לסדר ג"פ ולהורות בעניני הממונות וביקורי הילדים באופן שלום. שלום רב לאוהבי תורתך.

וע"ז באע"ה ח"כ פק"ק שיכון סקווירא

יוסף ישראל אייזנבערגער

א"ה אהבתך אהבתך
יקי יע"א פ"א

א"ה אהבתך אהבתך
ד"ר אהבתך אהבתך

ב"ה תע"ז נ"ש צ"ב
ד"ר אהבתך אהבתך
א"ה אהבתך אהבתך

א"ה אהבתך אהבתך

**Rabbinical Court
Ezer Mishpat**

Rabbi Pinchus Rabinowitz

בית דין צדק

עזר משפט

הרב פינחס אליהו רבינוביץ שליט"א
ראב"ד

100 Park Ln. • Monsey • NY • 10952 • Tel. (845) 425-8893

בעזה"ש"ת

כתב סירוב

זאת למודעי בשער בת רבים שהוזמן ר' מנחם מארקאוויטש נ"י על פי בקשת אשתו מרת דאבא מינדל תחי', לדין תורה בבית דינינו "עזר משפט", ומשתמט מלהתדיין בכמה אמתלאות שונות¹

על כן אנו מוצאים חובה לנפשינו להכריז על ר' מנחם מארקאוויטש נ"י שנקרא

מסרב

ודינו מבואר בשו"ע חו"מ סי' י"א ובירורה דעה סי' של"ד עד שיחזר בו ויציית לדין תורה כדת ואז ושב ורפא לו. ובפרט מה שממשיך כעת לקבול נגד האשה בערכאות בזמן שהיא מוכנת לילך לדי"ת יש בזה גם משום איסור ערכאות וחילול השם.

חובה מוטלת על כל מי שיש בידו להשפיע על הנ"ל שיהא ציית לדינא מחויב לעשות כן, ויהי בכלל מעמידין הדת על תילה.

וע"ז באנו עה"ח ביום ז' אדר תש"ח.

נאום ב"ח א"י רבינוביץ דיין

נאום ר' זוש' וויין גארטן דיין

נאום ר' יצחק ז"ל ווערמאן דיין

¹ וביום י"ז שבט השיב ב"כ הנתבע הרב שמחה ראטה שרוצה להתדיין בזבלי"א, ועדיין לא הציע שם הבורר שלו. ולאחר שלחצנו עליהם השיב ב"כ הנ"ל שקיבלו עצה מאיזה [יחיד בשם] ביי"ד שפטרו אותו מלהתדיין בבי"ד בטענת אין נזקקין, ולא נתקבלו דבריו. א) אם יש טענה של אין נזקקין גם ע"ז צריך לדון בבי"ד שקיבלו שני הצדדים עליהם. ב) לא היה אף התחלת הדיונים בערכאות. ג) האשה חתמה שטי"ב בבית דינינו על כל הנידונים. ד) שאר תביעת האשה כגון תביעת הגט שענה ב"כ שיתדיין בזבלי"א עדיין משתמט ולא רוצה להתדיין בבי"ד כלל.

אחר שראיתי וביררתי את כל התיק שביד הבי"ד הנ"ל, הנני מצטרף להסירוב של הבי"ד הנ"ל, ובזה אני חוזר מה'המלצה' שכתבתי להבעל ר' מנחם הנ"ל.

וע"ז באתי על החתום ר' חשון תשע"ז לפ"ק.

חשון תשע"ז

Rabbi Osher G. Pollak

175 Hewes St.
Brooklyn, N.Y. 11211
718-260-8035

אשר גדלי' הלוי פאללאק

רב דקהל
"תהלה לדוד" בדאשוב
ברוקלין ניו יורק

ק"ו. אני אונן ב' אסף דא, ז' סקט שנת תשפ"ב אפק

אמאצ'ט ופירת היקנים הנדבצ' מתייה ונלוי ישיבת
ונתי הנדבצ' התשוקים קל' אתי ואתי שוטיא

שאלו ודברי !

האני קצת אמאצ'ט שוטיא קאנן השזכורה שרציה קדוה ישיבת קרית
היית מילתו קדוים איתני התימון בייקניא גרמא ויתני אוסא אשה אהדא ה'ה
הי' מתימון שזמה מתיקאווטש זל' אשתי מרת בוגא מינפ' ארתו האניאלווס
ק'ו אמורת ה'ט אשתי שרואו מוסב זל' שקי וכד' שנתמה אירקנים התשומ
שתימא ז'ה אנש ב'זא מלוי ותיקנים אזו קריבו קצב'תמ העלן אזל סמ'ל זל' תיקנים
שתימא מתימ' וק'ת סמ'ל זל' תשומת ה'תמון ה'תפ'ל מל'ה ז'דיאל ז'ינ'ל'ל שוטיא קצ'מ'ה
נאזי ז'דיאל שתימ' אשתי תיקי' שתימ' תשומה להל'ת איתני אהדא ז'שה זל' אשתי
נש'ת ז'ת המ'תימ'ל ז'מתי שו'ת ור'ת שקיניתי ז'מ' שתימ' ז'ל' שתימ' נש'תימ' ז'ב'ו. ומתימ'
השתימ' תיקנים אהד'ה קדוים שתימ' ונש'מ'ו תיקנים אהד'ה שתימ' תיקני' ז'ה תימ' דהם
מתימ'תמ ותימ' זל' ג'ט'ל' התימ' אהד'ל' ז'ל' שתימ' ד'ט נש'מ'ת'ן אשתי נש'ת' ושימ'ל'
ומ' שתימ' יב' ומתימ' אהד'תימ' ה'ת' ה'ת' הוא מתימ' ד'ק'ת' התימ' ה'ת'
והי'ת אהד'ת' שתימ' ה'פ'רטימ' אמאצ'ט תיקנים שוטיא שתימ' ז'ל' תימ' דהם
ז'ש' אהד'ת' תיקנים ה'ת' וק'ת ה'ת'מ'תימ' מתימ' נלוי ישיבת שוטיא התימ'ת ז'ל' מתימ' תיקנים
ז'ש'ת' נ'ל' שקימ'ת' אהד'ה ה'ת' מתימ' ה'ת' ה'ת' ה'ת'.

Rabbi Osher G. Pollak

175 Hewes St.
Brooklyn, N.Y. 11211
718-260-8035

איגוד גדולי חלוי פאליאטיב

רב דקהל
"תהלה לדוד" בראשוב
ברוקלין נ.י.

ואגות דקריאת קטני אין נבואת מפרטי העלן ה' - א'נ' כ'ה סניג סאן יי
כ' ה'נ' ב'ד'ק' ק'ט' א'ג' י'ג'ו' ו'ו'ן ש'ו'ט'א ש'ה'ו'ר ו'מ'פ'ו'ן ד'ו'ר מ'פ'ר'ו' ה'כ'ר'י ה'י'
י'ב'ת'ק ר'א'ק'ו'ל'ו'י'ט'ס ו'ק'ו'ל'ו'י' י'ט' א'י ה'ש'פ'ע'ה א'י'ו' א'ן ש'א'ד'ק'י א'א ש'ה'ו'ר ו'מ'פ'ו'ן ה'נ'ן ד'ה' א'פ'ר'ו'
ש'נ'ס א'ו ה'כ'ה ה'ו'ב'ו'ל'ג א'מ'ו'ן ד'א'י'ק'א'ל ד'ג'ו'ב' ש'ט'ס א'ו א'ז א'ש'ט'א ה'נ'ן ו'א'י'ו' י'פ'ו' א'ז'א'ב' ע'י'ב' א'ד'
ה'י'ק'ס ש'א'ע'ר'ו' א'ו ד'ע'ה . א'ז'א' ה'ז'א'ר'ב' ו'ו'ע'ן ש'א'ט'א' א'מ'י ה'ו'ל'ק'י'ס א'צ'ר'א'ל'ג ש'מ'פ'י'מ'ו' א'ל'ל' א'ד'ק'ו'ב'
ו'ש'מ' י'ו'ו'ן א'ז ר' ה'מ'פ'ו'ר'י'ס ש'א'י'ב'י'ב' א'ו'ק'ו'ן א'ז ה'י'ן ר'ב'ג' ש'א' ג'ו'ה' . א'ש'י'ב' ד'ק'ר'ט'ל' ו'ד'ו'ר'ו'ת'
א'ז ה'י' י'ב'ת'ק ה'נ'ן ו'מ'י'ב' א'מ'י א'י ש'ל'א'ו א'מ'פ'י'ב' א'ל'ל' ת'י'ב'ל' ו'מ'י'ב' א'ד'ק'ו'ב' מ'ו'ט'ק' א'ו ד'ע'ר'ו'
ד'ו' ש'ו'ם א'צ'ר'ו' א'ו'י'ס'י'ק' ה'א'י'ק'א'ל' א'י'ק'י'מ' כ'א' מ'י' ש'מ'פ'ק' ה'ן א'ש'י' מ'מ'ו'ן ה'ן א'ז'ר' ה'י'א'ב'ס' ו'ה'ן
א'ש'י' ה'י'ט' א'מ'פ'י'מ'ו'ס' א'ג'ל'ק' ש'ט'י' ד'מ'ל'ו'ן ת'י'ב'ל' ו'מ'י'ב' א'מ'י'ב' ה'א'ר'ק' ת'מ'ו' ה'נ'ן א'י'ו' א'מ'פ'י'ב'ס' ו'ח'ב'י'
א'ל'ל' ד'א'י'ק'א'ל' - ה'ז'א'ר'ב' ו'ו'ע'ן ש'ו'ט'א' ק'י'ו' א'מ'פ'ו'ן ה'נ'ן ו'א'מ'י' א'ו א'מ'י' א'ג'י' ד'י'ב'ן א'ל'ל' ד'א'י'ק'א'ל'
כ'ש'א'ש'ק' א'מ'פ'י'מ'ו' א'ג'ל'ק' ש'ט'י' ד'מ'ל'ו'ן ד'ו'ק'ו'ב' ו'מ'פ'י'מ'ו' ר'ב'ג' ש'א' ג'ו'ה' - ה'א'ר'ק' א'צ'ר'ו' א'ו ש'ה'ו'ר'
ו'א'ש'ט'א' ה'מ'י'מ'ו' א'ל'ל' ד'א'י'ק'א'ל' ש'ל'ל' ד'מ'ל'ו' ד'ק'ו'ב' י'ט' א'ו ה'י'ט'ל'ג' א'י'פ'ו'ל'ג' א'י'מ'ל'ק' ד'א'י'ק'א'ל' י'ב'י' מ'ש'א'ר'ק'
א'ו י'א'ג' א'י'מ'ל'ק' ד'א'י'ק'א'ל' מ'א'ש'ב' א'ו'ק' א'ד'ק'ו'ב' - ע'י' ה'י' ה'ג'ש'ו'ה' ש'א'ו א'י'מ'ל'ק' ו'ו'ע'ן ש'א'ט'א' -
מ'ס'י'ב' ג'ש'א'ר'ב' א'י'ב' י'ב'ת'ק ה'נ'ן ו'א'מ'י' א'ו ק'ל'מ' כ'א' ר'א' מ'י'ב' ש'א'ש'י' י'ט' א'ו ר'ב'ג' ש'א'ש'י' ד'מ'ל'ו' ד'ק'ו'ב'
א'ן ה'ו'י'ב' א'י' ע' ה'ע'מ'ו'ל'ג' א'ק'ר' ש'ל'ח'ו' א'ו א'י'מ'פ'י'מ'ו' ד'ק'ו'ב' ו'ל'א' א'מ'י'ב' א'ב'ו' א'ד'ק'ו'ב' .
ו'א'ג'י'ב' א'צ'ר'ו' כ'מ'י' ס'נ'י' ו'ו'מ'ש'ר' א'ב'ו'ן ד'א'י'ק'א'ל' כ'פ' י'ב'ו'ן ה'ו'ל'ק' ה'נ'ן ו'ס'ו'ר'ו' א'ן ד'ק'ו'ב'
כ' ח'ט'ק' ש'י'ה'י' א'ו י'א'ג'י' ר'ח'ל' ד'א'י'ק'א'ל' מ'ז'ל'ו' מ'י'ב' .
א'מ'י' ש'ל'א'ב' ש'ה'פ'י'ב' ד'א'י'ק'א'ל' ו'ל'א' ה'ו'ל'ק' כ'א'ס' מ'כ'ל'י'מ'ת' א'צ'ר'א'ל' א'ז'ר'ו'ן א'ז ש'א'מ'ל' א'ל'ל'

Rabbinical Court
Ezer Mishpat
Rabbi Pinchus Rabinowitz

בית דין צדק
עזר משפט
הרב פינחס אליהו רבינוביץ שליט"א
ראב"ד

100 Park Ln. • Monsey • NY • 10952 • Tel. (845) 641-4345

בעזהשי"ת

**בנוגע לתיק ר' מנחם שלמה מרקוביץ לבין
אשתו מרת דאבא מינדל (לבית רבינוביץ)**

לכבוד הרבנים הגאונים היושבים על מדון בארץ הקודש ודי בכל אתר ואתר.

הנה כבר מזמן רב שהאשה הנ"ל פנתה לבית דינינו, ועל פי בקשת האשה שלחנו ג' הזמנות לבעלה הנ"ל, והבעל השתמט באמלתאות ודחיות שונות עד שלבסוף הוצרכנו להוציא כתב סירוב נגד הבעל הנ"ל, ונתננו להאשה היתר ערכאות לתבוע זכויותי בערכאות.

ועד היום הבעל עומד בסירובו ולא קיבל מרות שום בית דין, ועוד ממשיך לעגן את אשתו, וגם השאיר אותה מבלי לתת להילדים משען ומשענה.

על כן מצאנו חובה לנפשינו להודיע בשער בת רבים, שכל מי שבידו להשפיע עליו ליתן גט, ולהכריחו לבוא להתדיין לפני בית דין כדי לקיים חיוביו כלפי משפחתו, מחויב לעשות כן, וגם יש בזה מצוה להתיר את האשה מכבלי העיגון, ויהא בכלל מעמידין הדת על תילה ושכרו כפול מן השמים.

ועיז באנו על החתום ביום כ' אדר ב' תשע"ו לפ"ק

נאום _____ פינחס אליהו רבינוביץ
דיין _____
נאום _____ יוסף ווינגארטן
דיין _____
נאום _____ ישכאל ז"ל וועקסלער
דיין _____

